

OPONENTSKÝ POSUDEK

na disertační práci Mgr. Lenky Kargerové „*Evropské jazykové portfolio a jeho vliv na vyučovací klima*“.

Oponent: Doc. PhDr. Jan Lašek, CSc. Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové

Výuka jazyků, jakkoli proklamovaná školskými institucemi a oficiálními představiteli státu desítky let, se dostává do popředí skutečného zájmu žáků a studentů především v posledním období, kdy se otevřely hranice, Česká republika vstoupila do Evropské unie a velikému množství lidí, především mladých, se dostává možnosti v cizojazyčném prostředí pracovat a žít. K tomu je však potřeba alespoň základní a kvalitní jazyková příprava v domácích školních podmínkách. Její kolísavá kvalita na jednotlivých školách je všeobecně známa; cizí jazyky často učí neaprobovaní pedagogové, výuka je metodicky zastaralá, bazírující na znalostech desítek gramatických výjimek s často minimálním prostorem pro aktivní jazykový projev žáků, který je základem úspěšného pobytu v jiném jazykovém prostředí.

Předložená práce se snaží úspěšně spojit praktické využití Evropského jazykového portfolio s poznatky, které v posledních letech přinesl zájem o psychologické a sociálně psychologické faktory, spolutvořící klima školních tříd.

Předložená disertační práce Mgr. Kargerové je členěna do tří hlavních kapitol; v prvních dvou dosti vyčerpávajícím způsobem seznamuje autorka čtenáře s dosavadními a i současnými poznatky v oblasti prostředí, školy a především klimatu školy a třídy. Využívá k tomu především domácí odbornou literaturu. Subkapitoly jsou relativně krátké, někdy spíše na popsání jevu pouze upozorní, než aby jej podrobněji rozebíraly. Šířeji jsou pojaty subkapitoly, týkající se učitele a studenta. Zde autorka shromáždila dosti rozsáhlý soubor dat, která čtenáři v čitelné podobě překládá. Důraz na klíčové kompetence je podstatný a autorka jej správně neopomněla. V dalších subkapitolách se podrobně věnuje celé škále pedagogických dovedností od navození motivace přes hodnocení, úskalí skupinového vyučování až k regulaci. Zde uplatňuje, byť střídavě, i své vlastní pedagogické zkušenosti.

V další kapitole pak podrobně představuje Evropské jazykové portfolio a všechny jeho důležité složky a funkce. Důraz tohoto projektu je na individuální cíle studenta a jeho osobní

pokrok. Tím snímá se žák často dosti nepříjemný fakt srovnávání svého individuálního výkonu s ostatními, což bylo již vícekrát odborně popsáno v řadě publikací našich i zahraničních. Právě důraz na individualizaci výkonu lze považovat z psychologického hlediska na velmi pozitivní pokrok a lze se jen těšit, že pronikne v širším kontextu i do našich tradičních jazykových příprav. V závěru druhé kapitoly autorka překládá tvrzení, které tvoří jádro celé práce: předpokládá, práce s EJP kladně ovlivní vyučovací klima.

V empirické části práce se čtenář nejprve seznámí s různými směry bádání v oblasti klimatu. Pak formuluje hypotézu ve tvaru alternativním. Formulace hypotéz v alternativní formě není již v současné době tak obvyklá, obecně se užívá více formulace nulové hypotézy (viz např. Ferjenčík, 2000, Hendl, 2004), se kterou pracují současné kvalitní statistické programy (SPSS, NCSS).

Výběr použitých metod odpovídá záměru výzkumu: je zde použit dotazník pro učitele a studenty, písemné reflexe učitelů a pozorování v hodinách. Kombinace těchto metod je jeví jako účelná a použitá velmi dobře. Myšlenka spojit dosud užívané dotazníky u nás se jeví jako zajímavá a odvážná. Tuto metodu použila autorka při tvorbě jak dotazníku pro učitele, tak pro studenty.

Pak formuluje dílčí hypotézy, týkající se již podrobnějšího rozebrání vlivu EJP na řadu proměnných.

V podrobné analýze výsledků šetření seznamuje autorka s řadou velmi zajímavých zjištění: práce s EJP pozitivně ovlivňuje vyučovací klima (i když nutno podotknout, že tvrzení v dotaznících se týkají poněkud širšího pojetí klimatu jako sociálně psychologického jevu, což ostatně potvrzuje i výčtem prokázaných změn: spokojenost studentů, pocit úspěchu, komunikace učitel-žák, obtížnost učení). V korelační analýze pak prokazuje vzájemný vztah a ovlivnění zkoumaných položek a v podstatě tím dokládá vzájemnou provázanost řady složek klimatu a jejich vzájemný vliv.

Faktorová analýza je zde použita správně a dává autorce dostatečný podklad pro další tvrzení. Možná by se zde autorka neměla bát jednotlivé faktory byť zkusmo pojmenovat, i když je známo, že to je ta obtížnější část práce s výsledky faktorové analýzy.

V další části výsledků výzkumu popisuje jednotlivá pozorování v různých školách, kdes pracuje či nepracuje s EJP. Akcent na cíl učení spíše než na průběh a zapojení studentů do formulace cílů je velmi zajímavý a jistě dále využitelný poznatek.

V závěru kapitoly autorka potvrzuje formulované hypotézy.

Formální stránka předložené práce: obecně je možno konstatovat, že předložená práce i po formální stránce odpovídá požadavkům, kladeným na disertační práce.

Práce má 103 stran; obsahuje řadu příloh, které ilustrují podrobněji vše, co je v hlavních kapitolách popsáno. Čtenář tak získá podrobný a komplexní pohled na popisovanou a zkoumanou problematiku i výsledky použitých metod.

Použitá literatura svědčí o širokém záběru autorky; v seznamu použité literatury je 177 titulů, z toho 120 českých a slovenských a 57 především anglicky psaných. Výběr literatury odráží současné stavy odborné literatury zde i v zahraničí a svědčí i o pečlivosti, s jakou autorka k celé práci přistupovala.

Práce je psána čtivě, i když se v několika jednotlivostech autorka dopouští drobných nepřesností: na str. 11 a 58 uvádí i křestní jména citovaných autorů, což není zcela dle normy, poněkud nešikovná se jeví formulace „... že jestliže..“ na str. 72 a „... kantorů..“ na str. 72 dole.

Otázky oponenta:


- 1. Lze chápat působení EJP na klima třídy také opačně?*
- 2. V kapitole Kultura školy používá autora termín „skryté kurikulum.“ Prosil bych vysvětlit, co tento pojem skrývá*
- 3. Obdobně i termín „ latentní pravidla,“ užitý na str. 34.*
- 4. Proč EJP dle zjištění autorky nepůsobí kladně na diferenciaci studentů učení se učit?*

Téma je velmi aktuální, dle mého práce splnila stanovený cíl, použité metody odpovídají současným trendům výzkumu. Práce jistě nemá zásadní význam pro rozvoj vědy, je spíše malým dílem v celkové mozaice nových výzkumných trendů v pedagogice i psychologii.

Celkově hodnotím, přes uvedené dílčí nedostatky, práci velmi kladně. Práce představuje rozhodně přínos pro pedagogickopsychologickou praxi učitele a odpovídá požadavkům, předepsaným pro disertační práce.

Doporučuji, aby na základě obhajoby disertační práce byl Mgr. Kargerové udělen titul PhD.

Hradec Králové dne 3.5.2007


Doc. PhDr. Jan Lášek, CSc.

Katedra pedagogiky a psychologie

Pedagogické fakulty UHK Hradec Králové.